
Vận nước suy vi

Khuất Phong Nguyễn Đình Phùng

Cột trụ của nền kinh tế Hoa Kỳ là kỹ nghệ về tài chính, biểu tượng bằng Wall Street, cũng được coi là trung tâm điểm của hệ thống tư bản, không phải chỉ riêng cho Hoa Kỳ nhưng của toàn cầu. Cột trụ này hiện nay đang lộ ra thực chất là một lâu đài bằng giấy, do những lá bài chồng chất lên nhau, hiện đang theo đà sụp đổ tử tung. Lá bài đổ đầu tiên là công ty đầu tư Lehman Brothers, bị vỡ nợ và vì chính quyền Hoa Kỳ từ chối không thả tiền vào cứu nguy, đã phải khai phá sản, dẫn dắt đến tình trạng nguy kịch của tín dụng bị đông cứng trên toàn cầu, có thể đưa đến tình trạng đại khủng hoảng của thập niên 30's trước kia.

Đây là sai lầm lớn lao nhất của bộ trưởng tài chính Paulson cũng như Ngân Hàng Trung Ương Federal Reserve Bank, tính nhằm là Lehman Brothers có thể để cho phá sản, không gây tổn hại nhiều. Ai ngờ sự phá sản này đã là phản ứng xúc tác và dây chuyền làm đông cứng và có thể gây sụp đổ cả hệ thống tài chính của toàn cầu nếu không được cứu kịp thời. Tuần lễ vừa qua là thời điểm nguy kịch nhất và sau cùng bộ trưởng tài chính Paulson đã phải dẹp tự ái, học bài học giải cứu của thủ tướng Brown của nước Anh, là phải trực tiếp bơm tiền vào các ngân hàng lớn nhất và đảm bảo cho mọi dịch vụ cho vay tiền của ngân hàng, mới thấy có chút hy vọng là ngăn chặn được phần nào sự tê liệt hoàn toàn của tín dụng trên toàn cầu.

Các ngân hàng lớn nhất của Hoa Kỳ như Citigroup, Bank of America, JP Morgan Chase, Wells Fargo được bơm 25 tỷ Mỹ Kim mỗi ngân hàng để có tiền cho vay, một số ngân hàng nhỏ và các công ty đầu tư cũng được bơm vài tỷ mỗi công ty, tổng cộng là 125 tỷ Mỹ Kim và sau cùng có thể lên đến 250 tỷ cho những ngân hàng nhỏ địa phương khác. Chính phủ Hoa Kỳ cũng đảm bảo chương mục, tăng giới hạn cho tư nhân là 250,000 Mỹ Kim mỗi người, ngoài ra chương mục của hãng xưởng để tiền tại ngân hàng được đảm bảo vô

giới hạn. Hệ thống cho vay ngắn hạn gọi là commercial papers của các công ty để làm ăn cũng được đảm bảo vô giới hạn, nhằm mục đích khuyến khích ngân hàng cho vay dễ dàng cho các công ty có tiền trả lương nhân viên, trả tiền mua đồ... Vì tình trạng đã đến lúc nguy kịch là các công ty không thể vay ngắn hạn với commercial papers thiếu tiền hoạt động đã phải cho đóng cửa, thải người làm..., nếu kéo dài thêm ít lâu nữa, cả nền kinh tế toàn quốc sẽ tê liệt hoàn toàn và nạn thất nghiệp sẽ thành kinh hoàng!

Như vậy chỉ trong vòng vài tuần lễ, chính phủ Hoa Kỳ đã tung tiền tối đa để cứu nền kinh tế, bơm tiền tung vào các ngân hàng, công ty đầu tư, hay công ty bảo hiểm như AIG, quá lớn và quá liên hệ mật thiết với tài chính của toàn cầu, không thể để vỡ nợ. Bơm lần đầu cho AIG hơn 80 tỷ không đủ, phải bơm thêm hơn 40 tỷ nữa, nhưng cũng có thể chưa xong! Tính ra đến nay, số tiền tung vào giải cứu, cộng với số tiền đảm bảo mọi thứ dịch vụ của ngân hàng như nói trên có thể sẽ làm Hoa Kỳ mất 5.2 trillions, tức 5200 tỷ Mỹ Kim! Con số không thể nào tưởng tượng được này có thể vẫn chưa đủ nếu sự sụp đổ của ngôi nhà xây bằng lá bài của Wall Street vẫn tiếp tục đổ ụp thêm nữa!

Lý do là trong vòng 10 năm nay, Wall Street đã thành một sông bài khổng lồ, nhưng khác với các casinos của Las Vegas, những tay chơi bài của Wall Street đánh lớn tối đa với tiền không phải của mình, nhưng hoàn toàn là tiền đi vay! Và đi vay không phải ít, nhưng với mức 30 hay 40 lần số tiền mình có! Thí dụ như các công ty vỡ nợ như Bear Stearns hay Lehman Brothers và cũng như hầu hết các công ty tài chính và ngân hàng khác, khi bỏ 1 triệu Mỹ Kim để đầu tư, đã dùng tiền đi vay là 30 hay 40 triệu khác để chơi lớn hơn. Như vậy nếu thắng 10%, tiền lời kiếm được sẽ là 300% hay 400%. Những tay CEO và các viên chức cao cấp của công ty đầu tư hay ngân hàng được tiền thưởng bonus dựa trên số lời đem về cho công ty nên đều tìm cách tối đa để đánh lớn. Khi kinh tế thịnh vượng và

thành quả bóng đầu tư hay quả bóng địa ốc, công ty kiếm lời nhiều nhờ chơi kiểu đi vay tối đa gọi là leverage này, các tay CEO có thể được trả lương và cho bonus lên đến vài trăm triệu Mỹ Kim hay cả tỷ Mỹ Kim như không!

Lòng tham lam làm mờ mắt những người điều khiển các công ty tài chính và ngân hàng của Wall Street, chỉ nhằm mục đích kiếm tiền cho mình tối đa, không cần biết đến nguy hiểm và thiệt hại chung cho nền kinh tế. Vì khi quả bóng địa ốc vỡ tung và kinh tế đi vào suy thoái, các đầu tư kiểu trên đã làm tăng gia gấp bội những nguy hiểm, để đưa đến phá sản và lời kiểu dây chuyền khắp nơi. Thí dụ như trên nếu có 1 triệu vốn, những đi vay thêm 30 triệu khác để đầu tư, chỉ cần lỗ 3% thôi, đã mất trọn tiền vốn 1 triệu của mình! Như thế khi đầu tư vào bonds của subprime mortgage của 100 căn nhà chẳng hạn, chỉ cần 3 căn nhà bị foreclosed thôi, bond đó lỗ 3%, tiền vốn đầu tư đã đi bương ngay! Và khi nhà cửa tại Cali, Florida, Arizona... bị foreclosed tung bừa như hiện nay, các công ty đầu tư đã vỡ nợ liên miên vì lý do đi vay để đầu tư leveraging trên. Tính ra các ngân hàng và công ty đầu tư mất vì chuyện nhà cửa cho tới nay đã hơn 500, 600 tỷ Mỹ Kim và sau cùng sẽ mất khoảng từ 1 đến 2 trillions. Như thế số tiền chính quyền vừa bơm vào 25 tỷ Mỹ Kim cho mỗi ngân hàng tuần vừa qua còn quá nhỏ nhoi, chưa thấm thía gì!

Với kinh tế đi vào suy thoái trầm trọng như hiện nay, sau vụ nhà cửa sẽ đến chuyện credit cards, vay mua xe, vay làm ăn..., dân chúng Hoa Kỳ nợ như chúa chổm sẽ quít nợ dài dài và các ngân hàng tiếp tục mất thêm. Đây là vòng lẩn quẩn, kinh tế xuống, thất nghiệp tăng, thêm người bỏ nhà, quít nợ, ngân hàng lỗ thêm. Càng lỗ càng không muốn cho vay hay hết tiền cho vay, kinh tế càng xuống, thất nghiệp lại tăng thêm. Cứ thế mà lẩn quẩn xấu gia tăng và chính quyền càng phải bơm tiền tối đa thêm để phá vỡ vòng lẩn quẩn xấu này.

Mức bơm tiền của Hoa Kỳ và các quốc gia khác hiện nay vào hệ thống

tài chính của toàn cầu đã ở trong trạng thái hoảng hốt, bơm loạn tử tung để hy vọng kinh tế toàn cầu không đi vào đại khủng hoảng như thời thập niên 30's. Đây chính là chủ trương của chủ tịch Federal Reserve Ben Bernanke đã ví trước đây là nếu cần sẽ bay trực thăng thả tiền xuống cho mọi người lượm, gọi là Helicopter Ben. Vì quả thực tình trạng đã tới mức nguy kịch, có thể không còn kịp nữa. Vì ngoài chuyện quả bóng nhà cửa của Hoa Kỳ bị vỡ, một bóng ma khác đang hiện hình để tàn phá Wall Street, cũng như kinh tế toàn cầu. Đây là hệ thống bảo hiểm gọi là credit default swaps, một phát minh của các tay toàn học thừng thặng làm việc trên Wall Street, tạo ra các hình thức đầu tư gọi là derivatives, nguy hiểm đến mức Warren Buffett, tay đầu tư nổi tiếng, đã gọi là vũ khí tiêu diệt tiền bạc tập thể! Điều quái đản là các kiểu đầu tư trên chỉ có computer loại super mới hiểu được, ngay cả các CEO của các công ty đầu tư hay ngân hàng cũng mù tịt không hiểu gì những vấn đề đầu tư, vấn đề dùng tiền đi vay để chơi đánh bạc!

Credit default swaps ở mức giản dị là bảo hiểm cho bonds của các công ty, sẽ bồi thường nếu một công ty nào phá sản và bond của công ty đó thành vô giá trị. Tuy nhiên thị trường mua đi bán lại về loại bảo hiểm này đã thành quá lớn, giá trị hiện nay lên đến mức 60 trillions, tức 60 ngàn tỷ Mỹ Kim! Khi kinh tế thịnh vượng, gần như ai cũng kiếm lời được. Nhưng khi kinh tế xuống, nhiều công ty phá sản, thị trường bảo hiểm này đã thành dây thòng lọng thắt cổ mọi công ty đầu tư, ngân hàng hay bảo hiểm. Đây là lý do chính phủ Hoa Kỳ không thể để công ty bảo hiểm AIG vỡ nợ. Vì nếu AIG phá sản, thị trường này sẽ vỡ tung và kết quả là hầu hết những công ty hay ngân hàng khác đều vỡ nợ theo! Điều khó biết là trong tương lai gần sắp đến, liệu chính quyền có thể ngăn chặn nổi hay không, vì đây là một thị trường không có ai kiểm soát do chính sách của chính quyền Bush để mặc, và đã biến dạng để thành không ai hiểu nổi tầm mức rộng lớn và nguy hiểm của nó như thế nào trên toàn cầu!

Đây chính là lý do tại sao tình trạng đông cứng tín dụng vẫn chưa thấy giải quyết được bao nhiêu dù Hoa Kỳ và Âu Châu đã tung hàng trillions vào để giải quyết. Điều chính là không còn ai tin ai, các ngân hàng không tin lẫn nhau vì ai cũng đầu tư vào những bonds loại subprime mortgage, ai cũng dính vào thị trường credit default swaps, không ai tin là ngân hàng hay công ty mình giao dịch có đủ tiền đảm bảo hay đủ tiền trả nợ không. Nên không ai dám cho vay, giữa các ngân hàng với nhau hay cho các công ty khác, hay cho tư nhân để làm ăn, mua bán. Kết quả kinh tế vẫn còn tê liệt chưa giải quyết nổi.

Phương thức giải quyết hiện nay là các chính quyền bơm tiền vào tởm đa. Nhưng sẽ đến một lúc, tình trạng đông cứng kéo dài quá lâu, chính quyền sẽ phải quốc hữu hóa hết các ngân hàng và công ty đầu tư mới có thể giải quyết vấn đề nổi. Thực sự hiện nay, khi chính quyền bơm 25 tỷ cho mỗi nhà băng, các ngân hàng đã phải bán stock cho chính quyền và đây là một hình thức quốc hữu hóa giới hạn. Có thể trong tương lai, chính quyền sẽ phải nắm lấy hoàn toàn như đã kiểm soát Fannie Mae, Freddie Mac hay AIG, lúc đó sẽ là tình trạng quốc hữu hóa toàn bộ hệ thống tài chính. Đây là điểm trở trêu vì cuối thế kỷ 20, tu bản đã toàn thắng xã hội chủ nghĩa. Đến đầu thế kỷ 21, tư bản có thể sẽ bị vạ đại khủng hoảng này để biến thể, quốc hữu hóa các ngân hàng, công ty, đi theo con đường của xã hội chủ nghĩa chủ trương trước đây, tưởng đã bị tiêu diệt hoàn toàn không còn góc đầu trở lại được!

Dù sao đi nữa, câu hỏi được đặt ra hiện nay là với khủng hoảng kinh tế như hiện nay, có phải vận nước Hoa Kỳ đã đến hồi suy vi? Vì với tình trạng này, khủng hoảng kinh tế cũng phải vài năm nữa mới có thể ổn định. Ngoài ra không ai biết được những hậu quả của việc tung tiền loạn như bây giờ và các phương thức giải quyết sẽ đưa đến những chuyện không ngờ ra sao? Hoa Kỳ và toàn cầu có thể thoát tình trạng như thời thập niên 30's, nhưng sẽ đổi lấy tình trạng lạm phát không tiền khoáng

hậu vì chính quyền Hoa Kỳ vay nợ quá mức và sẽ in tiền ra như giấy lộn để tìm cách quít nợ các quốc gia chủ nợ như Trung Hoa, Nhật. Kinh tế bao giờ cũng đi trước, sau đó sẽ là những bất ổn về chính trị, về quân sự. Đệ Nhị Thế Chiến đã xảy ra sau thời Đại Khủng Hoảng 30's. Có thể nào chiến tranh sẽ tiếp nối theo cuộc khủng hoảng kinh tế này? Hay ít nhất những tương quan về chính trị địa dư và các thể liên minh quân sự trên toàn cầu sẽ biến đổi hẳn sau khi khủng hoảng kinh tế này qua đi.

Điều trùng hợp là cuộc khủng hoảng kinh tế 2008 đã đến cùng lúc với cuộc bầu cử Tổng Thống Hoa Kỳ, gay go và sôi động nhất trong lịch sử. Vận nước hay đi chung với số mệnh của người lãnh đạo quốc gia. Nên câu hỏi phải chăng vận nước Hoa Kỳ đã vào giai đoạn suy vi sẽ được trả lời với kết quả của cuộc bầu cử này vào đầu tháng 11 sắp đến. Chúng ta hãy chờ xem.

Khuất Phong Nguyễn Đình Phùng
<http://www.nguyendinhphung.com/>